

הידושו של מקרא

פרשת בהעלותך

כשתעשה כן יהיו כך וכך, הרי לא מצינו כאן שנצטווה על זה, ואם נסמך הכתוב על ציווי שנאמר במקום אחר, למה לא אמר לו שם גם הדין שיהיו מאירים הנרות אל מול פני המנורה, ולמאי חזר הכתוב כאן על זה בייתור.

עוד קשה מהו הלשון שאמר הכתוב 'אירו' שבעת הנרות, דמשמע לעתיד ושכך יהיה, היה לכתוב לומר בלשון ציווי 'תאיר' את שבעת הנרות, והיינו ציווי לאהרן.

ועיין רש"י הק' כאן שביאר למה נסמכה פרשת המנורה לפרשת הנשיאים, שהיות ובחנוכה לא היה הוא עמהם חלשה דעתו של אהרן, ולכך אמר לו הקב"ה שלך גדולה משלהם שאתה מטיב ומדליק את הנרות.

ולפי דבריו יש לתרץ כאן כמה מן הקושיות, דהיות ובחלישות הדעת של אהרן איירי, ממילא לכך לא נאמר הדיבר אליו אלא למשה, משום דאין השכינה שורה מתוך עצבות, וכמו שנאמר ביעקב אבינו ע"ה דכל כ"ב שנה שהיה שרוי בעצבות על יוסף לא שרתה עליו שכינה, וממילא לכך מן ההכרח היה שיהא הציווי למשה ולא לאהרן.

ולפי זה גם ניחא למה כפל הכתוב דבר ואמרת, דבתחילה כתיב דבר לשון קשה ודיבור כללי הוא, לומר לאהרן שקשה הוא

וידבר ה' אל משה לאמר: דבר אל אהרן ואמרת אליו בהעלתך את הנרות אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות: ויעש כן אהרן וגו' (ה, א - ג). פסוקים אלו נתקשיתי בהם בכמה קושיות, מתחילה צריך ביאור למה נאמר דיבור זה למשה שיאמר הוא אל אהרן, ולמה לא אמרו הקב"ה לאהרן עצמו, ובכך יתייתר הציווי לומר למשה לילך לאמר לאהרן, והיה לו למימר כן לאהרן עצמו, דהרי כל דיבור זה לאהרן נאמרה.

ובשלמא בשאר מימרות שנאמר למשה לומר לאהרן יש שם דינים הנוגעים לכל הכהנים ולדורות, וניחא שנאמרו למשה דהרבה ציוויים נאמרו למשה דווקא, כדי שהוא ינחילם לישראל, אבל דיבור זה שרק לאהרן עצמו נאמרה למה לא תיאמר לאהרן עצמו.

עוד צריך ביאור הכפל לשון דבר ואמרת, למה לא די לומר אמר אל אהרן וכו', ועל אף שכבר נתבאר בפרשיות קודמות דהדיבור הוא הכלל והאמירה הוא הפרט, מ"מ יקשה כמו בעוד מקומות למאי בעינן גם הכלל וגם הפרט, ולא די בפרט לבדו. עוד קשה למה התחיל בדיבור לשון קשה והמשיך באמירה לשון רכה.

עוד קשה מהו דאמר הכתוב בהעלתך את הנרות, דמניין לנו כלל דנצטווה אהרן להעלות את הנרות, שעל זה נאמר

חידושו

בהעלותך

של מקרא

שבחו של אהרן שלא שינה ובכל ימיו עשה כן על אף שלא נצטווה להדיא.

רק לגבי מה דביאר באור החיים הק' דיאירו לעולם היינו נרות חנוכה, לכאורה קשה במה הוא ניחום לאהרן ומה עניין נרות אלו לאהרן, הרי אין זה נרות שכ"ג עושה ואין זה דבר שאהרן מקיים, או שלשמו עושים כן, וא"כ במה שלו גדול משלהם בעניין זה.

ואולי יש לומר דרק בזכותו של אהרן הוא דנעשה גם זה של חנוכה והמשיך מעשה הנרות לכל הדורות, דבניו למדו ממנו, דכשם שהוא העלה נרות אל מול פני המנורה וסידרם על אף שלא נצטווה בהדיא, והיה יכול לסמוך על מעשה נסים בזה, ומ"מ לא שינה, מכך למדו ועשו גם בניו בני חשמונאי, שהגם שלא היה להם שמן טהור לשמונה ימים, מ"מ עשו המצווה כסדרה ולא שינו, ומכך זכו ונעשה הנם שהספיק לשמונה ימים, וממילא לכך נתקנו נרות חנוכה הכל כהמשך למעשה אהרן, וממילא ודאי ברור ונכון הוא שעל זה שייך לומר שלך גדולה משלהם.

וזה מעשה המנורה מקשה זהב עד ירכה עד פרחתה מקשה היא כמראה אשר הראה ה' את משה כן עשה את המנורה (ת, ד). צריך ביאור מה עניין מעשה המנורה לכאן, וכי משום שהזכר דין המנורה ומעשיו צריכים למימר גם האיך נעשה, דלמאי בעינן להזכיר דבר זה כאן. ובפרט קשה מה דאמר הכתוב 'וזה' מעשה המנורה, דמשמע ממש עניין אחד הוא למה שנאמר למעלה, דמה עניין עשיית המנורה למה שאמרו כאן שיהיו נרותיו אל מול פני המנורה, או למה שויעש כן אהרן, דמה עניינם זה לזה.

העצבות שלו אצל הקב"ה, ודבר רע הוא, ולכך הוצרך למימר הדבר למשה ולא לאהרן, וזהו גבי הדיבור באופן כללי, ואח"כ גבי מהות הדיבור שרצה הקב"ה לומר לו, זה ציוה למשה לאמר לו בלשון רכה לנחמו דשלך גדולה משלהם.

והא דכתיב כאן בהעלתך בלא שנצטווה על זה כאן, וזה באמת משום דנסמך הכתוב על ציווי זה שכבר נאמר במקום אחר, והא דחזר כאן הכתוב לומר לו דאל מול פני המנורה יאירו, ולא אמר כן במקום הציווי, וזהו משום דרצה גם לנחמו דשלך גדולה משלהם, ובכך יש בזה שני משמעויות, גם ציווי שיהיו כולם אל מול פני המנורה, וגם ש'יאירו' שהם יאירו לעולם, ולכך גדולה היא משלהם, וכמו שנאמר במדרש רבה (טו, ו) אבל הנרות לעולם אל מול פני המנורה יאירו, והיינו כדפירש באור החיים הק' דמרמו בזה על נרות חנוכה שהיא נוהגת גם אחר החורבן. ולפי זה גם ניחא למה נכתב כאן יאירו, ולא בלשון ציווי תאיר, דבאמת רצה לנחמו במה שנרות הללו לעולם הם, וממילא גם יהא משמע מכך ציווי דכך צריך הוא לעשות.

ולפי זה גם ניחא מה דאמר הכתוב ויעש כן אהרן, וביאר רש"י להגיד שבחו של אהרן שלא שינה, דלכאורה תימה הוא מה שבח יש בזה ומה חידוש הוא שלא שינה אהרן ממה שציוהו ה', אלא לפי דברינו ניחא, דהגם שלא נצטווה להדיא לסדרם אל מול פני המנורה, אלא נאמר אמירה כללית יאירו שבעת הנרות, והיה אפשר לפרשו שהקב"ה כבר יעשה כן שיהיו כולם אל מול פני המנורה, ואין זה ציווי על אהרן עצמו, וזה קמ"ל שויעש כן אהרן שקיים רצונו של הקב"ה לעשות כן להדיא, ולא סמך שבמעשה ניסים יארע הדבר, וזהו

חידושו

בהעלותך

של מקרא

עוד צריך ביאור למה כפל הכתוב לומר 'מקשה זהב' וחזר שוב לומר 'מקשה היא', דלמה לא די לומר וזה מעשה המנורה עד ירכה עד פרחתה מקשה זהב היא, וב' פעמים מקשה למאי נכתב.

עוד צריך ביאור הא דאמר הכתוב כן עשה את המנורה, דמי הוא זה שעשה כן, וכי אהרן שמייירי מיניה כאן הוא עשה המנורה, הרי לכאורה בצלאל הוא שעשאה, שהרי הוא עשה כל כלי המקדש.

ועיין רש"י הק' שביאר דכן עשה היינו מי שעשאה, והביא מדרש שבאמת נעשה המנורה מאליה והיינו ע"י הקב"ה, וכוננתו לומר דכן עשה היינו כן נעשה, אבל א"כ יקשה למה לא נכתב להדיא כן נעשה המנורה.

ואולי יש לומר דמה שביארנו לעיל גבי ויעש כן אהרן, והיינו שאהרן עשה בידים שיהיו אל מול פני המנורה על אף שלא נצטווה להדיא, וזהו שבחו שלא שינה, מילא זה אומר הכתוב דזהו מעשה המנורה לכל דרכו, דכמו כן כשנעשה המנורה על אף שלא היה ביד בצלאל לעשותו מקשה אחת, מ"מ עשה כמו המראה שהראה ה' את משה, ועל אף שלא ידע לעשותו, מ"מ היות וכבר התחיל בעשייתו כבר גמר אותה הקב"ה בעצמו שיהא נעשה כראוי, וכדהביא רש"י המדרש שנעשה מאליה, וממילא זה אומר הכתוב דכן עשה גם אהרן את המנורה, והיינו דסוף הפסוק כן עשה אינו עולה על מעשה המנורה האידך עשאוהו, אלא איירי על אהרן שמכך למד לעשות להדיא, כמו שעשה בצלאל.

וממילא בזה מתורץ הכל, דבאמת מעשה המנורה הרי זה אותו עניין של עשיית

אהרן הנרות אל מול פני המנורה, דזהו מעשה המנורה, שהאדם יש לו לעשות מה שיוכל ואם לא יצליח לכדו כבר יצליח הקב"ה בידו, ולגבי אל מול פני המנורה כן היה הדבר ביד אהרן לעשותו רק שעשאו בלא ציווי, וגבי עשיית המנורה היה איפכא שעשאו בצלאל בציווי והמשיך הקב"ה בידו שיצליח, ומ"מ בשניהם מצינו שבעינין גם עשיית האדם וגם עשייתו של הקב"ה, ואין זה בלא זה.

ולפי זה אולי יש לבאר למה כפל הכתוב מקשה זהב ומקשה היא, דאומר לך הכתוב דזהו מעשה המנורה מקשה זהב, ולכאורה יקשה איך שייך לעשותו, ועל זה אומר הכתוב דבעינין שיתחיל כמה שיוכל עד ירכה עד פרחתה, וכבר הקב"ה עשה שיהא מקשה היא, ומכך למד אהרן וכן עשה את המנורה.

קח את הלויים מתוך בני ישראל וטהרת אותם: וכה תעשה להם לטהרם וגו' (ח, ו ז). צריך ביאור מהו דאמר הכתוב 'מתוך בני ישראל', דלמה לא די לומר קח את הלויים וטהרת אותם, ומה רצה לומר בזה דמתוך בני ישראל הם.

ועיין באבן עזרא דביאר דמעורבים היו ולכך אמר שיקחם מתוכם ויחלקם. אבל באמת עדיין קשה, דזה כבר לקמן (פסוק יד) אמר הכתוב להדיא 'זהבדלת את הלויים מתוך בני ישראל והיו לי הלויים', ולמאי בעינין לומר כן גם כאן. ועוד קשה דלגבי קיחתם למאי בעינין לומר מתוך, הרי ברור הוא שאם נצטווה משה לקחת רק את הלויים, שהוא יביא רק את הלויים ואפי' שעד עכשיו מעורבים היו, וכי הו"א היה לנו שמתוך שמעורבים הם יביא גם ישראלים.

חידושו

בהעלותך

של מקרא

עוד קשה מהו דאמר הכתוב גם וטהרת אותם, וגם וכה תעשה להם לטהרם, דלכאורה כפל לשון הוא, ודי לומר וטהרת אותם ומיד ימשיך האיך עושה כן בפסוק ז' הזה עליהם וגו', וכפל זה למאי נכתב. עוד צריך ביאור טהרה זו למאי כלל באה.

ועיין ברש"י הק' שביאר דלכך בעינן לטהרם הדלולים באו לכפר על בני ישראל, והיינו על הבכורים שעבדו ע"ז ולכך שיעבדו הלולים את ה' במקומם, וממילא היו צריכים לטהרם ולסמוך את ידיהם על ראשם כמו הקרבנות, וכדכתיב לקמן וסמכו בני ישראל את ידיהם על הלולים.

רק דא"כ יקשה למה באמת היו צריכים הלולים גם לכפר ממש על בני ישראל ולעבד בהם כקרבנות, ולמה לא די להביא קרבנות ממש כדי לכפר עליהם.

ואולי יש לומר דכדי לכפר על דבר זה שעבדו הבכורים ע"ז וממילא אין עושים הם את העבודה בעינן כפרה מתוכם ממש, והיינו מתוך בני ישראל, דבכך שיהיו חלק שיקחו על עצמם את העבודה הם יכפרו בגופם על שאר בני ישראל, וזהו שאמר הכתוב

קח את הלולים דווקא מתוך בני ישראל, ובכך יהיה שוטהרת אותם, והיינו את בני ישראל ולא מיירי כאן על הלולים, אלא אומר לך הכתוב דכדי לכפר על ישראל ולטהרם בעינן שיהיו מכפריהם מתוכם, ואח"כ רק ממשיך הכתוב האיך עבדינן טהרה זו, ואומר הכתוב וכה תעשה להם והיינו ללולים לטהרם את ישראל.

וממילא ניחא הכל, דלכך נכתב מתוך בני ישראל לומר דטהרתם בעינן שיהיו מתוכם, ולכך גם נכתב וטהרת אותם והיינו על ישראל, ומשא"כ וכה תעשה היינו על הלולים, וממילא גם ניחא למה סמכו ידיהם על הלולים כמו על הקרבנות, דהם עצמם מכפרים על ישראל.

רק דצריך ביאור למה אחר כל זה גם בעינן כפרה על הלולים עצמם, וכדכתיב (פסוק יב) והלולים יסמכו את ידיהם על ראש הפרים וגו' לכפר על הלולים, הרי הלולים עצמם לכפרה באו ולמאי צריכים גם הם כפרה, וצ"ע.

יוצא לאור ע"י הר"ר זלמן חיים הומינר הי"ו, מחבר גליון 'דפירשנו' על הדף היומי, קרית קרעטשניף רחובות.

להנצחות ולרשימת תפוצה וכן לכל ענייני הגיליון ניתן לפנות למס' פאלפון 0533132203 או למייל sh0533132203@gmail.com